

Ankara'da giderek artan yangın olayları ve düşündükleri

Ali ALTINKANAT

Günümüzde bilimsel-teknolojik gelişmelerin, özellikle elektronik alanındaki bulguların insanlık yararına kullanılması; umur-samazlık ve büyük yapılarda yöneticilerce yapılması gereken iç, yerel yönetimlerce yapılması gereken dış-denetim eksiklikleri nedeniyle çıkabilecek veya sabotaj niteliğini taşıyan yangınlarda ölüm oranını en düşük düzeye indirebilir. Bugün yapı tekniğinin ulaştığı boyutlar, dev yapıların yapılması ve özel durumu olan sistemler yangınlarla karşı alınacak önlemlerde teknik olanaklardan sonuna değin yararlanmayı zorunlu kılmaktadır.

Daha ön araştırmalar ve avan proje çalışmaları aşamasında hangi teknik olanakların kullanılacağı ayrı uzmanlık dallarındaki teknik elemanlarca ortaklaşa saptanmış olmalıdır. Yapılacak uygulama projelerinde, saptanan bu veriler mutlaka kullanılmalı, yapının bu projeye uygun yapımı yine ilgili uzmanlık dallarından en az bir teknik uygulama sorumlusunun gözetiminde yürütülmeli, bu teknik elemanların olumlu raporlarından sonra oturma ve kullanma izni verilmelidir. Bu yolla projeye uygunluk, yeterli kalitede malzeme kullanılması, yapım sırasında işçi sağlığı ve işgüvenliği açısından gerekli önlemlerin alınması sağlanabilir.

Belli bir sayıdan fazla bağımsız bölüm ve kat sayısına sahip konutlarla çarşı, işhanı v.b. gibi toplu işyerlerinin yer aldığı yapıların mimari projeleri, yakıt tasarrufuna yönelik olarak ısı enerjisinin kaybına karşı düşünülen önlemlerle birlikte yangına karşı can güvenliğini sağlayacak önlemleri de içermelidir. Statik hesaplarda ise, yapının taşıyıcı iskeletinde kullanılan malzeme yangın olasılığı göz-

önüne alınarak özelliğini yitirmeyecek biçimde boyutlandırılmalıdır. Ayrıca, yapı içinde baca etkisi yapacak gereksiz boşluklar bırakılmamalı, yangın merdivenleri yapının dış camlarından olabildiğince uzağa yerleştirilmelidir.

Yapı ve tesislerin kullanma amaçları birbirinden çok farklı olduğuna göre alınacak önlemler de farklı olmak durumundadır. Fabrika, atölye, imalathane, tamirhane, film yapım yerleri (stüdyolar), sinema, tiyatro, düğün salonu ve lunapark gibi eğlence yerleri, ışıklı reklamlar, hamamlar, radyoaktiviteyle tedavi yapılan yerler, hastahaneler, fakülte ve yüksek okullarla bunların özel durumlara sahip laboratuvarları, benzinlikler, kreşler, oteller, çalışan yoğunluğunun fazla olduğu resmi daireler ile trafo merkezleri, asansörler, merkezi ısıtma, havagazı ve elektrik iç tesisatı, soğuk hava depoları, basınçlı tüpler ve sıvı petrol gazlarının üretildiği ve depolandığı yerler, akaryakıt depoları, kazan tesisleri ve gürültülü çalışan iş makinelerinin bulunduğu yerler yapı tekniği ve yangınlara karşı alınacak önlemler açısından kendine özgü farklılıklar gösterirler. Ayrıca, çarşı vb gibi koridor uzunluğu fazla olan yapılarda tavanlara yapılan asma dekorasyonların yangını genişletici ve sıvıracı etkisi unutulmamalıdır. Bunlar olabildiğince yanmaz malzemeden yapılmalı, bununla tavan arasında kalan hava boşluğu uygun iç bölmelerle süreksizleştirilmelidir.

Bilindiği gibi ülkemizde yapılan yapıların yaklaşık %10'u doğrudan kamu eliyle yapılmaktadır. Geriye kalan %90 oranındaki yapıların çoğu kamu yada özel kuruluş ve kişilere ait olup; ucuza yapıp, maliyetinin birkaç katına satan özel kişi ve giderek tekelleşen kuruluşların elinden çıkmaktadır. Bu durum, yani "daha çok kâr" amacının öne çıkması, teknik olanakların insanlık yararına kullanılmasının yaratacağı maliyet artışından kaçınmayı getirmektedir.

Buna koşut olarak İstanbul ve İzmir'in tersine Ankara'da teknik uygulama sorumluluğunun yürürlükteki yasalara karşın ilgili uzmanlık dallarınca yürütülmeşi ve bugüne değin yerel yönetim bu uygulamanın

gerekliliğine içtenlikle el atmayışı, meslek kuruluşları olan Odaların konuya ilişkin görüşlerinin gözardı edilmesi kimi çıkarıcıların çıkarlarının korunduğu ve üstün tutulduğu kaygılarını yaratmaktadır. Örneğin ^anan YİBA Çarşısı ile H.Ü. Matbaası'na proje aranmadan enerji bağlanmıştır. Sözü edilen matbaanın kumanda panosuna, otomatik şalter yerine NH bıçaklı şalter konmuş ve kontak anında elle açılması olanaksızlaşmıştır. Yapı' ve içerdiği tesisatlarda sonradan yapılması düşünülen değişiklikler, ilk projeye göre gerekli irdelenen yapıldığı değişiklik projesi gerçekleştirildikten sonra ele alınmalıdır. YİBA Çarşısı bu anlamda elektrik tesisatı açısından çok kötü bir örnek oluşturmıştır. Yeni güç artışları için gerekli değişiklik projeleri yapılmakla birlikte; her projede toplam kurulu güç olarak sürekli aynı değer veya yaklaşık bir değer alınarak ana kolon, gerilim düşümü ve ısınma yönünden gerektiği gibi irdelenmemiştir. Bunun sonucu olarak, çarşıda sık sık ortaya çıkan genel enerji kesilmesinin birgün yangınla noktalanacağı çarşı çalışanlarına birçok kez dile getirilmiştir. Ancak, beş dakika gibi çok kısa bir sürede tüm yapının alevler içinde kalması elektrik kontağı olasılığını ortadan kaldırmaktadır.

Diğer taraftan, yürürlükteki ilgili yönetmelikler incelendiğinde bunların, dağınık ve bugünkü teknolojik koşulların çok gerisinde oldukları, insan yaşamı ve ulusal değerler açısından özel durum ve tehlikeleri olan yapı ve sistemlere yönelik önlemleri içermedikleri farklı uzmanlık dallarından bilim adamlarınca ortaklaşa hazırlanmadıkları için çok genelde kaldıkları görülmektedir. Kendi uzmanlık alanımızdan buna bir örnek olarak "Elektrik İç Tesisat Yönetmeliği ve Teknik Şartnamesi" ile "Kuvvetli Akım Elektrik Dağıtım Tesisatının Bakım, İşletme ve Tesisine İlişkin Talimatname" gösterilebilir.

Değinilmesi gereken bir diğer konu da ülkemizdeki eğitim ve öğretimin, üretim ve doğal olarak yaşamdan kopuk, olarak yürütülmekte oluşunun doğurduğu kaçınılmaz sonuçlardır. Böylesi bir düzen içinde yetişen bir bilim adamı, örneğin bir öğre-